

De leraar: veilige publieke taak (IV)

Vorige week (20/1/2011) hield de Tweede Kamer een spoeddebat over de bestrijding van geweld tegen hulpverleners, zoals ambulance- en brandweerpersoneel.¹ Door bijzondere justitiële maatregelen (snelrecht, supersnelrecht, verhoogde strafmaat, veroordeling tot vergoeding van de aangerichte materiële en immateriële schade) moeten zij beschermd worden tegen fysiek en verbaal geweld van het publiek. Dat klinkt redelijk.

Maar niet alleen hulpverleners doch ook de handhavers van wet en orde verdienen volgens de Kamer bijzondere justitiële bescherming: fysiek en verbaal geweld tegen politieagenten wordt eveneens extra snel en extra zwaar gestraft. Dat geldt bijvoorbeeld voor een burger die ordehandhavers uitscheldt als deze met enig geweld de straat schoonvegen. Ook een beledigende opmerking tegen een agent die zijn bonnenquotum moet halen of die bij een kluisjescontrole op school een heupflesje drank heeft aangetroffen, is reeds voldoende voor de toepassing van de bijzondere justitiële maatregelen ten gunste van agenten. Dat klinkt al iets minder redelijk.

Maar pas op, in wezen ging het spoeddebat in de Tweede Kamer niet alleen over publieke hulpverleners en agenten, maar over alle functionarissen die onder het beleidsprogramma Veilige Publieke Taak vallen.² Ook aan leraren wordt bijzondere justitiële bescherming toebedacht.³ De Kamer wenst dus dat leerlingen en ouders door Justitie extra snel en extra hard worden aangepakt als ze een leraar onheus bejegenen. Dat is strijdig met mijn rechtsgevoel, te meer daar de beoogde justitiële maatregelen zich tevens kunnen uitstrekken tot een leerling die ongepast reageert op een leraar die zich jegens hem aan fysiek of verbaal geweld schuldig maakt. De Kamer dreigt zo van iedere school een tuchtschool te maken.

Bij deze bijzondere justitiële bescherming staat niet alleen de rechtvaardigheid, maar ook de professionaliteit van leraren onder druk. Het is, dunkt mij, onprofessioneel als leraren en scholen lichtvaardig Politie en Justitie inschakelen om leerplichtige jongeren te straffen die zich op school ongepast gedragen. De bestendige vertrouwensrelatie tussen leraar en leerling is van een andere orde dan de incidentele relatie die ambulancebroeders, brandweerlieden en politieagenten met het publiek onderhouden. Ik vind dat de scholen (VO-raad) en de leraren (vakbonden) krachtig stelling moeten nemen tegen het idee dat in principe aangifte moet worden gedaan van strafbaar leerlinggedrag.⁴ In dat opzicht zijn leraren vergelijkbaar met ouders. Wat strafbaar is in de kille maatschappij, wordt door ouders in relatie met hun kinderen gewoonlijk intern afgedaan en soms zelfs met de mantel der liefde bedekt.

Leerlingen zijn aan de professionele zorg van de leraar en de school toevertrouwd. Naar professionele maatstaven mogen zij niet lichtvaardig aan Politie en Justitie worden overgeleverd. Leraren en scholen moeten zich drie keer bedenken voordat zij ongepast leerlinggedrag gaan criminaliseren en de betrokken leerlingen blootstellen aan het verscherpte justitiële regiem dat de Tweede Kamer voorstaat.

Maar ook de Tweede Kamer moet zich nog eens drie keer bedenken. Nederland noemt zich een democratische rechtsstaat, waarin de vrijheid van de burgers, jong en oud, zoveel mogelijk gerespecteerd wordt. Daarbij kan echter een zekere mate van staatsdwang niet altijd vermeden worden. De uitoefening van staatsdwang, bijvoorbeeld in de vorm van de leerplicht, roept uiteraard weerstanden bij de vrije burgers op. Functionarissen met een publieke taak moeten met wijsheid met die weerstanden omgaan en een zekere coulance betrachten als vrije burgers met gemengde gevoelens (en met bijbehorende gemengde gedragingen) op die staatsdwang reageren. Wat strafwaardigheid betreft is er dus een groot verschil tussen enerzijds brooddronken (of dronken of gedrogeerde) jongelui die hulpverleners het werk onmogelijk maken en anderzijds geëmotioneerde vrije burgers (jong of oud) die gefrustreerd reageren op de staatsdwang welke op hen wordt toegepast. Het is de vraag of zij, wat de justitiële behandeling van ongepast gedrag betreft, over één kam mogen worden geschoren.

Wes Holleman
weblog onderwijs 26-1-2011
<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/verslagen/plenaire_vergadering_20_januari_2011.jsp#0; de motie 28684 nr.299 (gewijzigde versie) die bij gelegenheid van het spoeddebat werd ingediend, is op 25/1/2011 aangenomen.

² <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2010/11/26/brief-aan-de-tweede-kamer-over-voortgangsrapportage-programma-veilige-publieke-taak.html> (26/11/2010).

³ Over het deelprogramma Veilige Publieke Taak Onderwijs (VPTO) heb ik eerder geschreven in de blogberichten:
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=1519>;
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=1549>;
<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=1698>.

Het deelprogramma komt bijvoorbeeld naar voren in: <http://www.schoolenveiligheid.nl/NR/rdonlyres/0838DFF1-42E2-45DC-A6B3-455CA703FBAB/0/Informatiebladagressietegenpersoneel.PDF> (d.d. 15/12/2010).

⁴ In het spoeddebat is door staatssecretaris Teeven nog eens uitdrukkelijk bevestigd dat ook *verbaal* geweld, zoals *belediging* van functionarissen met een publieke taak, strafrechtelijke vervolging verdient.